

Interkulturell kommunikasjon; verktøy for multikulturelle møter

HVA (er det)?

HVORFOR (er det viktig)?

HVORDAN (tilrettelegger vi for interkulturell kompetanseutvikling)?

Av: Gunnar F. Klinge, Leder av internasjonalt fagteam, Høgskolen i Innlandet (HINN), QAIDI, faglærer for kurs i interkulturell kommunikasjon og internasjonalisering av studieprogrammer

HVA er interkulturell kommunikasjon eller interkulturell kompetanse?

Inter (fra latin; inter) = mellom. **Kommunikasjon** (fra latin; communicare) betyr "å gjøre felles"; det som gjør oss i stand til å dele tanker, følelser og meninger med en annen person og komme frem til en felles forståelse. **Kompetanse** (fra latin; competentia) betyr «å kunne gjøre» noe, utføre noe.

Kultur: «Et lært sett med delte tolkninger av *tro, normer, verdier og sosiale praksiser*, som påvirker adferden til en relativt stor gruppe individer.» (mine uthevinger). (Lustig og Koster, 2006). Jeg opplever denne definisjonen av kultur som hensiktsmessig, fordi den påpeker hvordan vi sosialiseres inn i en kultur (som igjen består av en lang rekke kulturelle undergrupper) og at vi i denne prosessen internaliserer normer og verdier som påvirker adferden og tenkemåten vår på helt grunnleggende måter.

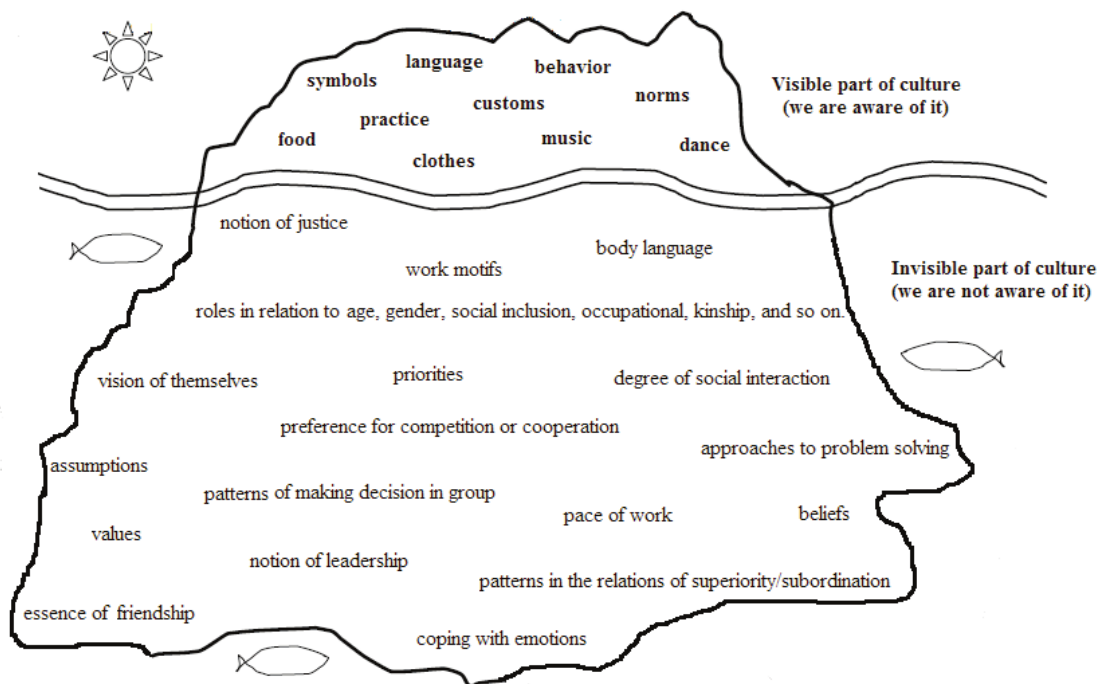
Interkulturell kommunikasjon = å kunne kommunisere på tvers av kulturforskjeller og komme frem til en felles forståelse. Og hvis man i tillegg kan gjøre dette hensiktsmessig og effektivt snakker vi om **interkulturell kompetanse**.

To definisjoner av interkulturell kompetanse:

«Intercultural competence is the effective and appropriate behavior and communication in intercultural situations.» (Deardorff, 2009b:33).

"Evnen til å tenke og kommunisere hensiktsmessige i møte med mennesker med andre tankesett og/eller kommunikasjonsstiler enn en selv." (Dypedahl og Bøhn, 2017:14)

Sosialantropolog Edward T. Halls isfjell-analogi for kultur:

Synlig kultur (toppen av isfjellet over vann); Eksplisitt, lett å se og erfare; språk, atferd, skikker (hvordan hilse), tradisjoner, institusjoner, flagg, mat osv.

Noen norske eksempler på synlig kultur:

- Fysisk avstand i offentlige rom.
- Fremmede snakker ikke med hverandre på gaten eller på bussen, med mindre det er en praktisk grunn til å gjøre det.
- Folk er sporty og utendørs i all slags vær året rundt.
- Hytter, stavkirker.
- Digitalisert, moderne samfunn.

Dyp/usynlig kultur; Implisitt, ofte ubevisst; verdier, sosiale normer, verdensbilder (den måten en kulturell gruppe erfarer verden: rett og galt, normal/unormalt, høflig/uhøflig osv.)

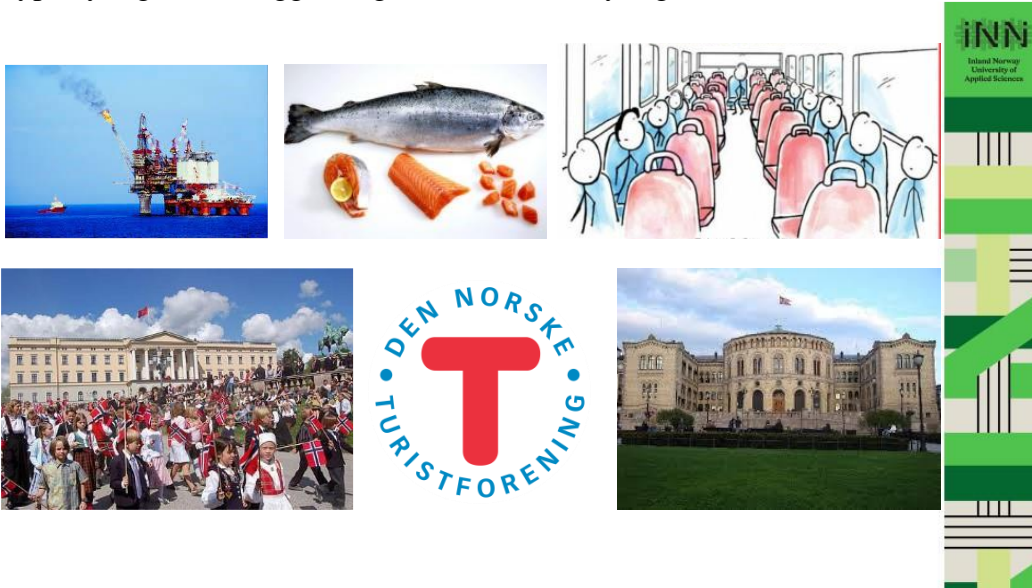
Noen norske eksempler på dyp/usynlig kultur:

- Uavhengighet (i alle aspekter av livet er en viktig samfunnsverdi).
- Du skal ikke skryte av deg selv og tingene du oppnår/din egen suksess.

Av: Gunnar F. Klinge, leder av internasjonalt kontor og faglærer i interkulturell kommunikasjon og internasjonalisering av studieprogrammer, ved Høgskolen i Innlandet (HINN) 2023, gunnar.klinge@inn.no

- Likestilling mellom kjønnene (både menn og kvinner vasker klær, lager mat, støvsuger, skifter bleier, tar fødselspermisjon, oppdrar barn, tar høyere utdanning og gjør karriere).
- Sosialisering skjer gjennom organiserte aktiviteter (nordmenn like rammer rundt sosial interaksjon).
- Det norske samfunnet har høy grad av tillit (nordmenn stoler på hverandre og de stoler på sine politikere – selv om dette har blitt kraftig utfordret det siste året).
- Det er viktig å være presis (hvis timen starter kl. 16.15, forventes du å være der og klar til å starte kl. 16.15).
- Direkte kommunikasjonsstil (nordmenn sier hva de mener og mener hva de sier, men er som regel forsiktige/mindre direkte når det kommer til kritikk/kritiske tilbakemeldinger).

For interkulturell kompetanseutvikling er det isfjellet **under overflaten** vi må rette oppmerksomheten mot; vårt eget og andres. **Refleksjonsspørsmål til undervisning og egen refleksjon:** Hvordan speiler den synlige kulturen den usynlige kulturen? Hvilke kulturelle verdier (dyp/usynlig kultur) ligger til grunn for vår synlige kultur? Hvilke kulturelle verdier (dyp/usynlig kultur) ligger til grunn for andres synlige kultur?

Fordi vi lever i multikulturell samfunn og samarbeider internasjonalt globalt. Og fordi det eksisterer en lang rekke kulturforskjeller innad i de fleste samfunn; mellom kjønn, mellom generasjoner, mellom by og land, mellom fattig og rik, mellom høyre og venstre, ansatte og leder osv. osv.

Jeg tror at evnen til å oppfatte og forstå kulturell kompleksitet og kunne bygge bro over kulturforskjeller, på en hensiktsmessig (respektfull) og effektiv måte, er vesentlig på alle livets områder (overfor kollegaer (norske og utenlandske), overfor elever, overfor egne foreldre, naboer, søsken, partner/samboer/ektefelle og overfor egne barn). Å være blind for kulturforskjeller er som å dra på ferie til England, og fortsatte å kjøre på høyre side av veien og bli sjokkert når andre ikke gjør det samme – likevel er det påfallende mange som kjører gjennom livet på den måten.

Hva er likheten mellom solbriller og kultur?

- Vi har alle kulturelle linser/filtre! Og vi ser og opplever verden gjennom disse linsene (kulturen vår er et system for å skape mening) – Når vi beholder våre kulturelle linser og beveger oss fra en kulturell setting til en annen, gjør vi lett feil og misforstår eller mistolker det vi ser og opplever.

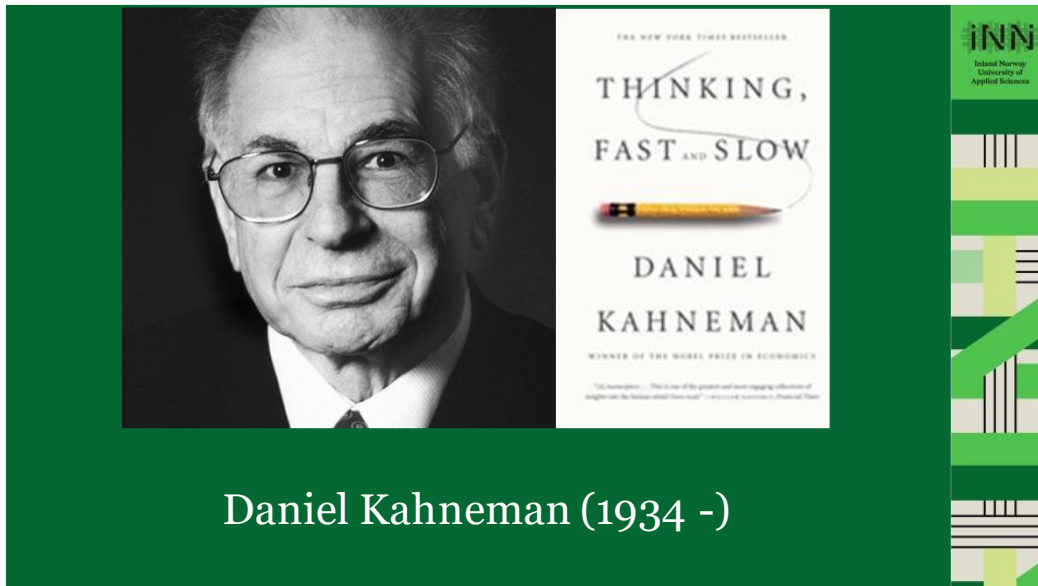
- Det er avgjørende å bli bevisst at våre kulturelle linser former hvordan vi ser verden og at vi (ubevisst) gjør verdivurderinger og feller dommer hele tiden.

- Viktigheten av å øve på å skifte perspektiv – å prøve å se verden gjennom den andre personens/kulturens linser. (Husk historien om Bologna og italiensk macho-kultur).

HVORDAN tilrettelegger vi for egen og andres interkulturell kompetanseutvikling?

Daniel Kahneman (1934 -)

Daniel Kahneman: psykolog, nobelprisvinner i økonomi (2002) og en av verdens fremste eksperter på menneskelige beslutningsprosesser. I boken *Thinking fast and slow* viser han hvordan våre valg styres av System 1 og System 2, (begreper som opprinnelig ble utviklet av Keith og West).

System 1 er raskt, automatisk og krever lite innsats og ingen (bevisst) viljekontroll. **System 2** gir bevisst oppmerksomhet til de mer anstrengende mentale aktivitetene som krever at vi konsentrerer oss. Når vi tenker på oss selv identifiserer vi oss med system 2, det bevisste, resonnerende selvet, som har velfunderte overbevisninger, og tar kloke veloverveide valg.

Det Kahnemans bok viser oss er at System 1 spiller en mye større rolle i livene våre enn det de fleste av oss liker å tro, ved kontinuerlig å mate System 2 med forslag fra inntrykk, intuisjon og følelser. Hvorpå System 2 ofte godkjenner forslagene fra System 1 uten endringer.

Vi tror på våre (umiddelbare)
inntrykk og handler ofte på
impuls.

Våre kulturelle briller/vårt kulturelle filter er et godt eksempel på System 1-innput, som farger måten vi tolker verden på og samhandler med andre mennesker. Hvis vi ikke er oss dette bevisst, og trener på å legge merke til det, er det lett å felle automatiske, og ofte feilaktige dommer.

OPPSUMMERING AV PRAKTISK ØVELSER (F.er, trekanten og 9-prikker, av Tara Harvey): Det er mye som skjer i våre sinn som vi IKKE er oss bevisst! Vi overser ting som er rett foran oss (F-ene). Vi oppfatter det vi ser forskjellig (antall trekanten). Vi fyller ut bildet med informasjon fra vår erfaring og ende opp med å se ting som ikke er der (trekanten som ikke er trekanten). Vi handler/fortolker utfra forutsetninger og antagelser vi ikke selv er klar over (de 9 prikkene).

“We don’t see things as they are; we see them as we are.” Anaïs Nin

Og det er nettopp derfor det er så avgjørende å jobbe med oss selv (og våre egne erfaringer/studentenes egne erfaringer) for å utvikle vår interkulturelle kompetanse:

fordi det er vi som må endre oss for å oppnå (interkulturell) læring.

Hva gjør vi ved HINN?

- **INTERCULTURAL COMMUNICATION (SOA1004) - 7,5 SP (Engelsk)**
- **Vår- og høstsemester:** norske og internasjonale studenter
- **Undervisnings og arbeidsmetoder:** tar utgangspunkt i **studentenes egne erfaringer**
- **Pedagogiske metoder;** **konstruktivistisk** læringsteori, **holistisk** tilnærming
- **Studentaktive** forelesninger m. oblig. refleksjonsoppgaver **før** hver forelesning
- **Historiefortelling**
- Innføring i eget kulturelt ståsted og verdier; knyttet til persepsjon og meningsdannelse (dyp kultur; normer, regler, verdier, praksiser, egne kulturelle linser), i tillegg til kulturgenerelle rammeverk knyttet til kommunikasjonsstiler/tempo, konfliktstiler, tidsoppfatning, maktstrukturer (horisontale/vertikale), individualisme/kollektivism
- Gruppearbeid og **interkulturelle kollokvier** mellom forelesninger (1 gang per uke)
- Studentene skriver **interkulturell journal** gjennom hele kurset (obligatorisk krav)
- Intercultural development Inventory (IDI) – test som måler i hvilken grad vi oppfatter **kulturell kompleksitet** og hvordan vi **forholder oss til kulturforskjeller**.
- **IDI veiledning** med faglærer (gjennomgang av IDI -rapport, studentens testresultater)
- Utarbeide og gjennomføre aktiviteter i skreddersydd **interkulturell utviklingsplan** (IDP)

Hva gjør vi ved HINN? forts.

KURS I INTERNASJONALISERING AV STUDIEPROGRAMMER, FOR FAGANSATTE (180 timer, 1 år), pilot 2022 – ny versjon i 2024 (100 timer, 6 mnd.)

- **Egen interkulturell kompetanseutvikling** (tilsvarende studentkurs)
- **Studenters interkulturelle kompetanseutvikling** (pedagogiske metoder; konstruktivistisk læringsteori, holistisk tilnærming)

Arbeid med eget studieprogram (baklengs design, constructive alignment)

- **Skreddersydd internasjonalisering hjemme (IaH) på fagets premisser** som et verktøy for å utvikle eksisterende studieprogrammer
- Det **interkulturelle klasserommet** og **interkulturelle perspektiver** i undervisningen
- Utforming av **interkulturelle læringsmål** /læringsutbyttebeskrivelser (ILUB-er)
- **Formative vurderingsformer**
- **Studentaktive undervisningsmetoder** i lys av interkulturelle dimensjoner i eget studieprogram
- **PEDAGOGISK UTVIKLINGSRAPPORT** dokumenterer utviklingsarbeid i eget studieprogram

Hva gjør vi ved HINN? forts.

- Jobber med å utvikle kurs for ALLE utreisende studenter (på sikt)
- **Før avreise** (IDI-test, fysisk samling/boarding seminar innføring i interkulturell kommunikasjon m.m.)
- **Oppfølging underveis** (digital interkulturell journal /refleksjonsoppgaver underveis (nettskjema) , guide til reverse culture shock før hjemreise)
- **Etter hjemkomst** (ny IDI-test, fysisk samling m. story circles (utviklet av UNESCO, open access),

Referanser og litteraturtips

- Bennett, J.M. (2003). *Turning frogs into interculturalists: A student-centered developmental approach to teaching intercultural competence*. In N. A. Boyacigiller, R. A. Goodman & M. E. Phillips (Eds.), [*Crossing cultures: Insights from master teachers*](#) (pp. 157-170). New York: Routledge. [challenge/support & teaching developmentally]
- Dypedahl og Bøhn (2017). *Veien til interkulturell kompetanse*. Fagbokforlaget.
- Hall, Edward T. (1976) *Beyond Culture*, Anchor Books.
- Harvey, Tara (2022), True North Intercultural, based on Berardo, K. (2012). Four analogies activity. In K. Berardo & D.K. Deardorff (Eds.), [*Building cultural competence: Innovative activities and models*](#), pp. 61-68. Sterling, VA: Stylus.
- Harvey, Tara (2021) A Constructivist Approach to Intercultural Learning, [A Constructivist Approach to Intercultural Learning \(truenorthintercultural.com\)](http://truenorthintercultural.com).
- Kahneman, Daniel (2013) *Thinking, Fast and Slow*, Published by Farrar, Straus and Giroux.
- Kim, M.-S. (2002). *Non-Western perspectives on human communication: Implications for theory and practice*. Thousand Oaks, CA: Sage. <http://dx.doi.org/10.4135/9781452233178>
- Lustig, M.W. & Koester, J. (2006). [*Intercultural competence: Interpersonal communication across cultures, 5th ed.*](#) New York: Pearson.
- Storti, Craig (2003) *The art of coming home*. Intercultural Press.
- Stringer, D.M. & Cassiday, P.A. (2009). [*52 activities for improving cross-cultural communication*](#). Boston, MA: Intercultural Press.
- Vande Berg, M., Paige, R. M., & Lou, K. H. (Eds.). (2012). [*Student learning abroad: What our students are learning, what they're not, and what we can do about it*](#). Sterling, VA: Stylus.

Ressurser og tips/inspirasjon:

- [SOA1004 Intercultural Communication | Studiekatalog Høgskolen Innlandet \(edutorium.no\)](http://SOA1004.com)
- [True North Intercultural Blog](#) (Tara Harvey)
- [IDI, LLC | Intercultural Development Inventory \(idiinventory.com\)](http://idiinventory.com)
- Deardorff, Darla K. (2020) UNESCO *Manual for Developing Intercultural Competencies, Story Circles: Manual for developing intercultural competencies: story circles - UNESCO Digital Library*
- Hofstede, Gert; [The 6 dimensions model of national culture by Geert Hofstede](http://www.hofstede-insights.com/product/compare-countries/)
<https://www.hofstede-insights.com/product/compare-countries/>
Tool that allows you to see how one or more countries scored on Hofstede's dimensions
- More about the Intercultural Development Continuum (IDC): <https://idiinventory.com/products/the-intercultural-development-continuum-idc/>
- IDI, LLC provides electronic copies of many more relevant articles, as well as a number of helpful videos about the IDI, on their website: <https://idiinventory.com/>
- Awareness test: <https://www.youtube.com/watch?v=Ahg6qcgoay4>
- [My Go-To Resources for Intercultural Learning Activities \(truenorthintercultural.com\)](http://truenorthintercultural.com)
- [What happens when we stop putting people in boxes .... - YouTube \(Danish TV2\)](#)
- [The Monkey Business Illusion – YouTube](#)
<https://www.youtube.com/watch?v=vVX-PrBRtTY> (fra The West Wing)